

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

Тамара ЯНЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи психології

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти в галузі знань 08«Право» за спеціальністю 081 «Право»

(назва освітньої програми для обов'язкових дисциплін)

2024–2025 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробник Третяк О.С., професор кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін, доктор педагогічних наук, професор
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

1. Опис навчальної дисципліни

2.

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності: 081 «Право» Галузь знань 08 Право Лекції <i>теоретична підготовка</i>): 16 Практичні: 14 Самостійна робота: 60 Вид контролю: залік	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності: 081 «Право» Галузь знань 08 Право Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 6 год Практичні: 2 год Самостійна робота: 82 Вид контролю: залік
Рік підготовки: 1 Семестри: 2		
Кількість кредитів ECTS: 3		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить – 40,0% до 60,0%

Очікувані результати навчання:

	<i>Загальні компетентності</i>
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.
ЗК6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК9	Здатність працювати в команді.
ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
	<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>
СКЗ	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин відносин.
	<i>Програмні результати навчання</i>
РН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
РН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
РН7	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
РН9	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
РН11	Мати базові навички риторики.
РН17	Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні основи психології;
- основні напрямки в сучасній психології;
- методи психології;
- психологічні процеси, стани та властивості особистості;
- види діяльності та спілкування людей;
- індивідуально-психологічні властивості особистості (темперамент, характер, здібності);
- фактори розвитку і формування особистості;

вміти:

- застосовувати базові психологічні знання;
- користуватися основними та додатковими психологічними методами;
- вирішувати різноманітні психологічні ситуації;
- користуватися тестовими методиками; вміти виявляти особливості поведінки особистості.

3. Програма

Розділ 1. Вступ до психології.

Тема 1. Предмет та методи психології.

Предмет та методи науки. Давність психологічної думки та її перші прояви в історії наукового пізнання. Особливості становлення предмета психології. Вчення про душу, погляди Арістотеля. Розвиток психологічних знань у XVII ст. Вчення про свідомість людини.

Вплив розвитку природничих наук на розуміння поведінки людини. Виділення психології в самостійну науку. Криза психологічної науки на межі XIX–XX ст., її причини та наслідки. Виникнення нових шкіл та течій в психології: біхевіоризм, генетична психологія, гештальтпсихологія, психоаналіз, когнітивна психологія, гуманістична психологія, психологія діяльності. Коротка

характеристика кожної школи, сучасний стан.

Поняття про психіку. Зв'язок мозку та психіки. Нервова система: центральна та вегетативна. Загальна будова центральної нервової системи. Будова головного мозку. Основні функціональні блоки мозку (А. Р. Лурія): енергетичний (верхній відділ мозкового стову); блок прийому, переробки і зберігання інформації (задні відділи обох півкуль, тім'яні, потиличні та скроневі відділи кори головного мозку); блок, що забезпечує програмування, регуляцію та контроль поведінки.

Поділ психічних явищ на процеси, стани, властивості. Досвід людини. Відносність такого поділу. Рівні прояву психіки: свідомий і несвідомий. Їх коротка характеристика. Функції свідомого та несвідомого.

Протікання психічної діяльності в особистості. Поняття про біопсихічні та психосоціальні властивості. Труднощі вивчення психічної діяльності людини. Методи психології, їх класифікація: організаційні; емпіричні; методи обробки даних; інтерпретаційні. Достоїнство та недоліки кожного методу, оптимальні умови його використання. Значення для психології точних математичних методів.

Виникнення та розвиток психіки. Розвиток механізмів психічної діяльності. Розвиток психіки на різних етапах еволюції тваринного світу. Виникнення та історичний розвиток людської свідомості.

Розділ 2. Психологічні процеси та властивості особистості.

Тема 2. Психологічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості.

Відчуття, сприймання, мислення, уява, пам'ять. Емоції і почуття та воля. Увага.

Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Психологічне підґрунтя відчуттів та їх основні властивості. Основні властивості відчуття і діяльність. Поняття, різновиди та властивості сприймань. Спостереження і спостережливість. Поняття про мислення і його соціальну природу. Розумові дії та операції мислення. Форми мислення. Процес розуміння та розв'язання завдань. Різновиди та індивідуальні особливості мислення.

Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Фізіологічне підґрунтя уяви. Уява і органічні процеси. Процес створення образів уяви, різновиди уяви. Уява і особистість.

Поняття та теорії пам'яті. Різновиди пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні особливості пам'яті. Поняття про емоції та почуття та їх фізіологічне підґрунтя. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів. Вищі почуття. Поняття про волю. Довільні дії та їх особливості. Аналіз складової вольової дії. Основні якості волі. Безвілля та його причини і переборення.

Поняття про увагу. Фізіологічне підґрунтя уваги. Різновиди і форми уваги та її властивості. Види уваги: довільна, мимовільна.

Поняття про темперамент та типи темпераменту. Основні властивості темпераменту. Фізіологічне підґрунтя темпераменту. Роль темпераменту в діяльності. Поняття про здібності та структура здібностей, різновиди здібностей.

Індивідуальні відмінності в здібностях людей та їх природні передумови. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру.

Розділ 3. Вікові особливості психіки.

Тема 3. Особливості психічного розвитку на різних вікових етапах.

Психологія дитини немовлячого віку: причини кризи новонародженості; первинний сенсорний розвиток новонародженого; розвиток емоційної сфери; Безпосередньо-емоційне спілкування немовляти з дорослими як провідний вид діяльності; оволодіння мовленням у немовлячий період; сенсомоторний розвиток та виникнення наочно-дійового мислення в немовлячий період.

Психологічна характеристика дитини раннього віку: особливості соціальної ситуації розвитку дитини в ранньому віці; предметно-маніпулятивна діяльність в ранньому віці; перші ігри дітей; розумовий розвиток у ранньому віці; розвиток самосвідомості, моральних почуттів; криза третього року життя.

Психологія дошкільного дитинства: потреби дошкільнят та формування мотивів поведінки; ієрархія мотивів; формування етичних норм поведінки; розвиток самосвідомості та формування Я-концепції; формування статевої ідентичності; сюжетно-рольова гра; розвиток мислення в дошкільному віці; розвиток уваги та особливості пам'яті; пізнавальна та емоційна уява дітей; види діяльності в дошкільному віці.

Психологічні особливості молодшого школяра: структура навчальної діяльності; розвиток пізнавальних процесів та інтересів; розвиток особистості молодшого школяра; засвоєння моральних норм і правил поведінки; розвиток емоційно-вольової сфери; особливості розвитку самосвідомості; психічні новоутворення.

Психологія особистості підлітка: прагнення до дорослості; розвиток пізнавальних процесів та інтересів; егоцентризм підліткового мислення; мотиви навчальної діяльності; підліткова уява; основні психологічні новоутворення; розвиток самосвідомості в підлітковий період; формування статевої ідентичності; криза підліткового віку; проблема «важких підлітків».

Психологія ранньої юності: соціальна ситуація розвитку; формування статево-рольових цінностей і статево-рольового самовизначення юнаків і дівчат; дружба і кохання в юнацькому віці; мотиви поведінки і ціннісні орієнтації; психологічні особливості вибору майбутньої професії; характеристика основних новоутворень юнацького віку.

Розділ 4. Психологія особистості та діяльності.

Тема 4. Поняття про особистість і діяльність та їх структуру.

Психологічне визначення особистості. Взаємозв'язок біопсихічних та психосоціальних властивостей. Індивід як основа особистості. Шляхи наукового опису особистості (риса та типи). Найважливіші психологічні параметри особистості: стійкість, єдність, активність і здатність до самоуправління.

Поняття про структуру особистості. Структура особистості (за З. Фрейдом): «Воно», «Я», «Над-Я».

Структура особистості (за *К.К. Платоновим*): підструктури особистості; атрибути; риси (інтелект, локалізація контролю як характеристика відповідальності особистості, риси і типи особистості, характер); якості (пізнавальні: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення та психомоторні здібності, увага, емоційні якості особистості, вольові якості, самооцінка і рівень домагань, досвід: знання, навички, вміння, спрямованість особистості) . Їх характеристика.

Концепція інтегральної індивідуальності *Б. Г. Ананьєва*. Ознаки, які характеризують особистість (за *Б. Г. Ананьєвим*): соціальний статус, соціальні ролі та функції, соціальні установки, соціальні потреби і мотиви, когнітивна організація (увага, відчуття, сприйняття, мислення, пам'ять, увага), емоції та почуття, воля, характер, здібності, спрямованість. Їх характеристика. Біографія як форма розвитку особистості.

Поняття про діяльність. Взаємозв'язок понять особистість та суб'єкт діяльності. Вплив діяльності на особистість. Види діяльності: гра, навчання, праця, спілкування. Типи діяльності: духовно-пізнавальна, перетворювальна, ціннісно-орієнтаційна, споживча, комунікативна, художньо-творча.

Організаційно-психологічна структура діяльності: суб'єкт, мотив, ціль, процес, дія, предмет, продукт та психічний результат, засоби суб'єкта, умови діяльності. Визначення головних компонентів засобів суб'єкта: вміння, навички, знання, звички. Поняття про професію. Класифікація професій. Основні вимоги, що ставляться професією до людини. Основні функції, компоненти та ознаки педагогічної діяльності. Професійні знання, вміння та якості вчителя. Педагогічна компетентність. Професійний розвиток вчителя.

Відповідальність суб'єкта діяльності: локус контролю.

Розділ 5. Психологія взаємовідносин

Тема 5. Спілкування як вид діяльності

Загальна характеристика спілкування. Соціальні феномени спілкування: обмін інформацією, сприймання людьми один одного, керівництво й лідерство, згуртованість і конфліктність, симпатія і антипатія тощо. Єдність спілкування й діяльності (*Б. Ананьєв, Г. Андреева, Я. Коломінський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.*). Вплив спілкування на розвиток людини.

Функції спілкування: інформаційно-комунікативна функція; перцептивна функція; інтерактивна функція. Рівні спілкування: маніпулювання; конкуренція, суперництво; співробітництво.

Соціальна перцепція. Особливості формування образу іншої людини. Поняття соціального стереотипу. Типові схеми формування першого враження. Явище каузальної атрибуції. Психологічна сумісність та несумісність у спілкуванні.

Психологічні механізми впливу у процесі спілкування: навіювання (пряме, непряме, активне, самонавіювання), наслідування (несвідоме, свідоме, цілеспрямоване), психічне зараження (деструктивне, конструктивне), переконання.

Маніпулятивне спілкування. Типи маніпуляторів за *Е. Шостром*: активний, пасивний, байдужий. Моделі спілкування за *В. Сатиром*: запобіглива, звинувачувальна, розважлива, віддалена і врівноважена.

Моделі (типи) спілкування: запобігливий, звинувачувальний, розважливий, віддалений, рівноважений. Стратегії та тактики спілкування.

Спілкування як потреба особистості. Спілкування залежно від специфіки суб'єктів (особистість чи група): міжособистісне, міжгрупове, міжсоціумне, спілкування між особистістю та групою. Спілкування за кількісними характеристиками суб'єктів: самоспілкування, міжособистісне спілкування та масові комунікації. Характер спілкування: опосередковане і безпосереднє, діалогічне і монологічне. Спілкування за цільовою спрямованістю: анонімне, функціонально-рольове, неформальне, інтимно-сімейне.

Вербальна (словесна) та невербальна комунікації. Роль невербальних засобів передачі інформації. Жести, міміка, пантоміміка як складові загальної моторики людини. Віртуальна комунікація (віртуальне спілкування).

Рівні моральної культури спілкування: ритуальний; маніпулятивний; гуманістичний. Моральні цінності.

Трансакція як одиниця спілкування. Психологічні стани людини за Е. Берном: “Батько”, “Дорослий”, “Дитина”.

Ділове спілкування та його особливості. Стилі ділового спілкування (авторитарний, демократичний, ліберальний).

Принципи ведення ділових бесід та переговорів. Правила ведення ділової документації.

Спілкування із ЗМІ (інтерв'ю). Спілкування у Інтернеті, соціальних мережах.

Особливості бесід телефоном. Правила телефонної розмови та мобільного етикету. Правила ділового спілкування в електронному просторі (електронна пошта (E-mail)).

Тема 6. Соціально-психологічні явища в малих групах та колективі

Психологія міжособистісних стосунків. Поведінка й діяльність людей, зумовлені фактом об'єднання їх у соціальні групи; психологічні закономірності взаємин особистості і колективу; психологічна сумісність людей у групі; соціально-психологічні явища (лідерство, згуртованість, процес прийняття групових рішень, соціальне становлення особистості, самооцінка, стійкість, навіюваність; ефективність впливу засобів масової інформації на особистість, особливості поширення чуток, моди, шкідливих звичок і обрядів). Поняття конформізму та групової фасилітації.

Класифікації груп: великі, малі, мікрогрупи (діади, тріади); формальні та неформальні; натовп людей (види: okazіональний; конвенціональний; експресивний; діючий натовп – агресивний, панічний і повстанський).

Інтегруючі основи колективу. Диференціація членів групи на службово-адміністративній, правовій, лідерській, морально-етичній чи іншій основі. Поняття конформності.

Неформальні групи. Референтна група та її вплив на колектив: генеративний (здоровий у соціальному відношенні); деградивний (негативний); пристосовницький з ознаками соціальної мімікрії.

Тема 7. Лідерство та керівництво в соціальних групах

Формальна структура групи: поділ праці та спеціалізація функцій; ієрархія посад; наявність системи координацій дій; встановлення постійних комунікацій та способів передачі інформації.

Психологічні бар'єри (конфлікти, непорозуміння, напруга). Суть методу соціометрії у варіанті, запропонованому Дж. Морено.

Системи відносин: офіційно-ділові відносини; неофіційно-ділові відносини; неофіційно-особистісні відносини.

Поняття керівництва та лідерства. Різниця між керівником і лідером.

Типи лідерів у малих соціальних групах. Стили лідерства: авторитарний, демократичний та ліберальний.

Тема 8. Конфлікт та агресія як соціально-психологічні феномени

Психологія конфлікту. Критичні ситуації: стрес, фрустрація, криза і конфлікт.

Конфлікт як критична психологічна ситуація. Виникнення конфліктних ситуацій та конфліктної взаємодії.

Особливості сприйняття конфліктної ситуації. Динаміка розвитку конфлікту та її складові: виникнення конфліктної ситуації; усвідомлення об'єктивної конфліктної ситуації; інцидент; розширення та ескалація конфлікту.

Психологічна характеристика конфліктів. Види конфліктів. Структура конфлікту. Функції конфлікту: деструктивна, конструктивна та стабілізуюча. Стратегії міжособистісної взаємодії: протидія, уникнення, пристосування, компроміс, співробітництво. Їх характеристика, переваги та недоліки поведінкових стратегій.

Феномен агресії. Проблема агресивної поведінки особистості у психологічній і в інших гуманітарних (соціологія, кримінологія) і природничих науках (медицина, біологія, фізіологія тощо). Сутність та причини агресивної поведінки молоді. Види агресивних реакцій. Прояви агресивної поведінки. Види агресивних реакцій: фізична агресія, непрямая агресія, роздратованість, негативізм, образа та ін. Форми агресії: недеструктивна агресія; ворожа деструктивність. Сприйняття агресії.

3. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Для денної форми навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	ср.
Розділ 1. Вступ до психології				
Тема 1. Предмет та методи психології	8	2	–	6
Розділ 2. Психологічні процеси та властивості особистості.				

Тема 2. Психологічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості.	12	2	2	8
Розділ 3. Вікові особливості психіки				
Тема 3. Особливості психічного розвитку на різних вікових етапах	12	2	2	8
Розділ 4. Психологія особистості та діяльності.				
Тема 4. Поняття про особистість і діяльність та їх структуру.	12	2	2	8
Розділ 5. Психологія взаємовідносин				
Тема 5. Спілкування як вид діяльності	12	2	2	8
Тема 6. Соціально-психологічні явища в малих групах та колективі	12	2	2	8
Тема 7. Лідерство та керівництво в соціальних групах	12	2	2	8
Тема 8. Конфлікт та агресія як соціально-психологічні феномени	10	2	2	6
Всього	90	16	14	54

Для заочної форми навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	сп.
Розділ 1. Вступ до психології				
Тема 1. Предмет та методи психології	15	1		14
Розділ 2. Психологічні процеси та властивості особистості.				
Тема 2. Психологічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості.	15	1		14
Розділ 3. Вікові особливості психіки				
Тема 3. Особливості психічного розвитку на різних вікових етапах	15	1		14
Розділ 4. Психологія особистості та діяльності.				
Тема 4. Поняття про особистість і діяльність та їх структуру.	15	1		14
Розділ 5. Психологія взаємовідносин				
Тема 5. Спілкування як вид діяльності Соціально-психологічні явища в малих групах та колективі	15	1	1	13

Тема 6. Лідерство та керівництво в соціальних групах. Конфлікт та агресія як соціально-психологічні феномени	15	1	1	13
Всього	90	6	2	82

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Психологічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості.	2
2	Тема 3. Особливості психічного розвитку на різних вікових етапах	2
3	Тема 4. Поняття про особистість і діяльність та їх структуру.	2
4	Тема 5. Спілкування як вид діяльності	2
5	Тема 6. Соціально-психологічні явища в малих групах та колективі	2
6	Тема 7. Лідерство та керівництво в соціальних групах	2
7	Тема 8. Конфлікт та агресія як соціально-психологічні феномени	2
	Разом	14

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет та методи психології	6
2	Тема 2. Психологічні процеси та індивідуально-психологічні особливості особистості.	8
3	Тема 3. Особливості психічного розвитку на різних вікових етапах	8
4	Тема 4. Поняття про особистість і діяльність та їх структуру	8
5	Тема 5. Спілкування як вид діяльності	8
6	Тема 6. Соціально-психологічні явища в малих групах та колективі	8
7	Тема 7. Лідерство та керівництво в соціальних групах	8
8	Тема 8. Конфлікт та агресія як соціально-психологічні феномени	6
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

№	Реферати-повідомлення як виступи під час семінарських занять	Розподіл часу (год.)

1	Криза психологічної науки на межі XIX–XX ст., її причини та наслідки.	1
2	Предмет, завдання психології, її роль у діяльності правознавця.	1
3	Основні функціональні блоки мозку (А. Р. Лурія).	1
4	Рівні прояву психіки: свідомий і несвідомий.	1
5	Значення для психології точних математичних методів.	1
6	Методологічні принципи психології.	1
7	Психіка як продукт еволюційного процесу.	1
8	Свідомість як вищий рівень розвитку психіки.	1
9	Особистість: психологічний аспект сутності, змісту, рушійних сил.	1
10	Найважливіші психологічні параметри особистості: стійкість, єдність, активність і здатність до самоуправління.	1
11	Самосвідомість особистості: сутність, зміст, умови розвитку в різні вікові періоди.	1
№	Реферати-повідомлення як виступи під час семінарських занять	Розподіл часу (год.)
12	Вітчизняні теорії та концепції особистості.	1
13	Теорія гомеостазу дії потреб.	1
14	Мотиваційна сфера у людини.	1
15	Організаційно-психологічна структура діяльності.	1
16	Головні компоненти засобів суб'єкта: вміння, навички, знання, звички.	1
17	Стрес: характеристика, шляхи запобігання у діяльності юриста.	1
18	Роль соціальної групи, колективу в організації трудової діяльності.	1
19	Психічні стани: сутність, зміст, урахування в діяльності юриста.	1
20	Роль емоційно-вольової сфери в діяльності юриста.	1
21	Характерні риси та особливості трудової діяльності за фахом.	1
22	Роль і місце знань технології ефективного спілкування в діяльності юриста.	1
23	Психолого-педагогічні особливості діяльності юриста.	1
24	Шляхи попередження та подолання конфліктів у міжособистісних стосунках.	1
25	Явище каузальної атрибуції.	1
26	Жести, міміка, пантоміміка як складові загальної моторики людини. Мова погляду.	1
27	Спілкування як сприйняття та розуміння іншої людини.	1

28	Спрямованість як провідний компонент у структурі особистості.	1
29	Психологічна сумісність та несумісність у спілкуванні.	1
30	Стратегії міжособистісної взаємодії: протидія, уникнення, пристосування, компроміс, співробітництво.	1
	Всього:	30

8. Методи контролю

Поточне тестування, усне опитування, підсумковий тест, індивідуальні консультації.

Критерії оцінки виконання навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни «Основи психології».

При оцінці знань та виконанні завдань за основу оцінювання слід брати повноту відповіді та правильність виконання.

Необхідно враховувати такі вміння і навички студентів:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання;
- застосовувати правила, методи, принципи психології і педагогіки та враховувати закономірності і особливості психічних явищ у конкретних ситуаціях;
- викладати матеріал логічно і послідовно;
- користуватися додатковою літературою.

Поточний контроль набутих теоретичних знань здійснюється під час семінарських занять у формі усного та письмового індивідуального та фронтального опитування. Тестовий контроль проводиться під час останнього семінарського заняття протягом 1 академічної години.

Форма підсумкового контролю – залік.

9. Схема нарахування балів

Розподіл балів:

1-2 бали – за відвідування лекції та грамотне і акуратне ведення конспекту;

0,5-3 бали – за відповідь на семінарському занятті:

3 бали – при відповіді на питання студент виявив глибокі, міцні, узагальнені, системні знання навчального матеріалу; здатний аргументовано використовувати їх у нестандартних ситуаціях; уміє самостійно знаходити джерело додаткової інформації та аналізувати й використовувати її, виявляє власне ставлення до неї; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію до них. Вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує; презентує власну інтерпретацію навчального матеріалу; уміє запропонувати проблемне або суперечливе питання для розгляду іншими студентами; відповідь студента повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

2 бали – студент виявляє знання і розуміння навчального матеріалу; правильно, логічно відтворює його; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; уміє аналізувати і систематизувати інформацію, встановлювати найсуттєвіші зв'язки й залежності між явищами й фактами,

використовуючи загальновідомі докази у власній аргументації; відповідь студента повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями, їй бракує власних суджень;

1 бал – студент може в цілому самостійно відтворювати (на репродуктивному рівні) значну частину навчального матеріалу; здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та пояснити їх на прикладах; відповідь студента правильна, але неповна, недостатньо аргументована, їй бракує самостійності при оцінюванні висловлюваних суджень.

0,5 балів – студент розрізняє об'єкт вивчення і може фрагментарно відтворити незначну частину навчального матеріалу; відповідь його елементарна, неповна, безсистемна, складається з кількох простих речень, часто на рівні «так – ні» (при виборі правильного варіанта із двох запропонованих викладачем);

1-2 бали – доповнення відповіді іншого студента та/або постановка запитань на семінарському занятті;

1-2 бали – підготовка доповіді або реферативного повідомлення;

1-2 бали – виконання індивідуального завдання під час самостійної роботи;

0-4 бали – вирішення тестових завдань:

Відсоток вирішених завдань, бали				
0-19%	20-29%	30-59%	60-79%	80-100%
<i>0 балів</i>	<i>1 бал</i>	<i>2 бали</i>	<i>3 бали</i>	<i>4 бали</i>

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2		Розділ 3	Розділ 4		Розділ 5					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10		
2	9	9	9	9	9	2	9	9	8	25	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10.МЕТОДИЧНЕ ТА ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Підручники та посібники.

Базові конспекти лекцій.

Лекції на електронних носіях.

Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.

Вивчення дисципліни студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану літературу (нормативні документи, підручники, Навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела, навчальна платформа Moodle.

11. Рекомендована література (основна, допоміжна)

11.1. Основна

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. Київ: Інтел, 1995. 168 с.

2. Мацко Л. А., Прищак М. Д. Основи психології та педагогіки : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2009. 158 с.

3. Основи психології : підручн. / за ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. Київ : Либідь, 1996. 623 с.

4. Яворська Г.Х. Педагогіка для правників : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 335 с.

11.2. Допоміжна

5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

6. Дубасенюк О.А. Теоретичні і методичні основи виховної діяльності педагога. Київ, 1996. 444 с.

7. Максименко С. Д. , Соловієнко В. О. Загальна психологія : підруч. Київ : МАУП, 2001. 256 с.

8. Загальна психологія : навч. посіб. / О.Скрипченко, Л.Волинська, З.Огороднійчук та ін. Київ : А.П.Н., 1999. 436 с.

9. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : навч.посіб. Київ : Вища шк., 1997. 304 с.

10. М'ясоїд П.А. Загальна психологія : навч. посіб. Київ: Вища шк., 1998. 479 с.

11. Основи психології / за ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. Київ : Либідь, 1996. 632 с.

12. Основи загальної психології : навч. посіб.: В 2-х т. / [Укл. : О.В. Полозенко, Л.М. Омельченко, С.В. Яшник та ін.]. Київ : НУБіП, 2009. Т.1. 310 с.

13. Основи загальної психології : навч. посіб. : В 2-х т. / [Укл. : О.В. Полозенко, Л.М. Омельченко, С.В. Яшник та ін.]. Київ : НУБіП, 2009. Т. 2. 229 с.

14. Практикум із загальної психології / за ред. Т.І. Пашукової. Київ : Знання, 2000. 204 с.

15. Психологія : підруч. / [Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.]. Київ : Либідь, 1999. 558 с.

16. Психологія : конспект лекцій для студентів / [І.А. Мартинюк, О.В. Полозенко, В.І. Стахневич та ін.]. Київ : Вид. центр НАУ, 2006. 80 с.
17. Психологія особистості: Словник-довідник / [за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко]. Київ : Рута, 2001. 320 с.
18. Практична педагогіка виховання : посібн. з теорії та методики вихов. / М.Ю.Красовицький (ред.), Г.І.Іванюк (упоряд.). Київ; Івано-Франківськ : Плай, 2000. 218 с.
19. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ ст. : навч. посіб. Київ : Либідь, 2003. 992 с.
20. Семиченко В.А. Психологія особистості. Київ : Видавець Ешке О.М., 2001. 427 с.
21. Фрейд З. О сновиденнях. Харків : Фолио, 2006. 414 с.
22. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посіб. Київ : Вища шк., 2002. 215 с.
23. Колесніченко Л. А., Борисенко Л. Л. Основи психології та педагогіки : навч.-метод. посібн. Київ : КНЕУ, 2002. 157 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Виховання. URL: <http://osvita.ua/school/psychology/>
2. Самовиховання та саморозвиток. URL: <http://www.meta-ukraine.com>
3. Методологія. URL: <http://management.com.ua>
4. Бібліотека Гумер. URL: www.gumer.info
5. Корпоративна система Галактика. URL: <http://ua-referat.com>
6. Найкращі он-лайн курси України та світу. URL: <https://prometheus.org.ua/>